

Na zajęcia proszę przynieść **Konwencję wiedeńską o stosunkach dyplomatycznych** (dostępna m. in. na stronie internetowej http://home.elka.pw.edu.pl/~tcedro/files/prod/konwencja_wiedenska_o_stosunkach_dyplomatycznych.pdf) oraz **Ustawę o służbie zagranicznej** (dostępna na stronie <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20011281403>)

1. czym jest prawo dyplomatyczne
2. pochodzenie prawa do utrzymania stosunków dyplomatycznych
3. nawiązanie stosunków dyplomatycznych
4. funkcje misji dyplomatycznej
5. szef misji, personel misji - powołanie, wymogi stawiane tym osobom
6. przywileje i immunitety

<http://www.rp.pl/artukul/1154356-Iran--35--rocznica-zajecia-amerykanskiej-ambasady-w-Teheranie.html#ap-1>

oraz poniższa odpowiedź na pytanie 72 pochodząca z B. Kuźniak (red.), Prawo dyplomatyczne i konsularne - wykład wprowadzający, C.H. Beck

Pyt. 72

Część A. Pytania

transportu i mieszkaniom osób chronionych, jeśli czyny takie zostały popełnione przy użyciu przemocy. **Groźba popełnienia przestępstwa, jego usiłowanie, a także współudział** również podlegają ściganiu karnemu.

Państwa-strony Konwencji nowojorskiej mają obowiązek uznania ataków na wspomniane osoby za **przestępstwa zagrożone odpowiednimi karami** w prawie wewnętrznym oraz podjęcia wszelkich środków w celu objęcia tych przestępstw swoją jurysdykcją. Państwa-strony zobowiązane są też do **ekstradycji bądź ścigania winnych** popełnienia takich czynów.

Pytanie 72. Proszę omówić sprawę przetrzymywania personelu dyplomatycznego i konsularnego Stanów Zjednoczonych w Teheranie.

Sprawa przetrzymywania personelu dyplomatycznego i konsularnego USA w Teheranie w latach 1979–1980 stanowi przykład naruszenia obowiązku ochrony dyplomatów i jest jednocześnie przykładem naruszenia nietykalności pomieszczeń misji dyplomatycznej. Sprawa ta dotyczy zajęcia ambasady amerykańskiej przez irańskich bojowników w dniu 4.11.1979 r. i przetrzymywania jako zakładników członków amerykańskiego personelu dyplomatycznego i konsularnego. W dniu tym, podczas antyamerykańskiej demonstracji przed ambasadą Stanów Zjednoczonych w Teheranie, około 400 bojowo nastawionych studentów wtargnęło do ambasady, zajmując ją siłą i biorąc jako zakładników około 50 osób – członków personelu dyplomatyczno-konsularnego oraz gości, którzy akurat przebywali w budynku ambasady. Studenci przejęli też archiwum i dokumentację zarówno misji dyplomatycznej, jak i jej sekcji konsularnej; agresorzy uznali amerykańską placówkę za centrum opozycji przeciwko nowym, rewolucyjnym władzom, zaś ich akcja była niejako odpowiedzią na wspierany przez USA przewrót w 1953 r., w wyniku którego obalono demokratycznie wybranego w 1951 r. premiera *Mohammada Mosaddeq*.

Stany Zjednoczone uznały to zdarzenie za **ciężkie naruszenie** fundamentalnej zasady prawa międzynarodowego dotyczącej **poszanowania immunitetu dyplomatycznego oraz nietykalności misji dyplomatycznej na terytorium państwa przyjmującego** – dlatego Stany Zjednoczone postanowiły wnieść sprawę przed MTS, co uczyniły już 29.11.1979 r.

Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości orzekł, iż w stosunkach pomiędzy państwami nie ma bardziej fundamentalnej zasady niż **nietykalność dyplomatów i ambasad**.

Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r. (jak również Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych z 1963 r.) nałożyła na Iran jako na państwo przyjmujące wyraźnie określone obowiązki w zakresie konieczności podjęcia właściwych kroków w celu zagwarantowania ochrony ambasad i urzędów konsularnych Stanów Zjednoczonych, ich personelu, archiwów, środków łączności oraz umożliwienia członkom personelu dyplomatycznego swobodnego poruszania się. Trybunał podkreślił również, iż zobowiązania dotyczące nienaruszalności członków misji dyplomatycznej, jej pomieszczeń, własności i archiwów są zgodne

Rozdział 4. Przywileje i immunitety dyplomatyczne

Pyt. 73

z ogólną literą i duchem prawa międzynarodowego, a także, iż trwają nieprzerwanie nawet w przypadku konfliktu zbrojnego lub zerwania stosunków dyplomatycznych – tymczasem strona irańska nie wywiązała się z tych zobowiązań.

W swojej **decyzji** dotyczącej **meritum sprawy**, wydanej w czasie, kiedy sytuacja będąca przedmiotem sporu wciąż istniała, Trybunał – orzeczeniem z 24.5.1980 r. – uznał, iż:

- a) Iran naruszył i nadal narusza swoje zobowiązania wobec Stanów Zjednoczonych wynikające z konwencji pozostających w mocy pomiędzy obydwoma krajami, jak też wynikające z podstawowych zasad prawa międzynarodowego;
- b) Iran jest odpowiedzialny za naruszenia tych zobowiązań oraz
- c) rząd Iranu jest zobowiązany do zapewnienia natychmiastowego uwolnienia zakładników, zwrotu pomieszczeń ambasady i wypłacenia rządowi Stanów Zjednoczonych odszkodowania za spowodowane szkody¹.

W orzeczeniu Trybunał ponownie podkreślił **zasadnicze znaczenie zasad prawa międzynarodowego regulujących stosunki dyplomatyczne i konsularne**, zwrócił też uwagę, że podczas wydarzeń 4.11.1979 r. działania bojowników nie mogły być bezpośrednio przypisane państwu irańskiemu – z powodu braku wystarczających informacji – jednak państwo to nie zrobiło niczego, by zapobiec temu atakowi, przeciwdziałając jego realizacji lub zmusić bojowników do opuszczenia ambasady i uwolnienia zakładników. Trybunał zauważył, że po wspomnianej wyżej dacie określone organy państwa irańskiego wyraziły swoją aprobatę dla aktów, których sprawa dotyczy, postanowiły też nie podejmować wobec nich żadnych kroków, w rezultacie więc stały się one **aktami popełnionymi przez państwo irańskie**².

Ostatecznie kryzys zakończył się **podpisaniem porozumienia w Algierze, 19.1.1981 r.**, po śmierci szacha i zakończeniu kadencji prezydenta *Jimmy'ego Cartera*, a zakładnicy zostali uwolnieni następnego dnia, tuż po zaprzysiężeniu nowego prezydenta USA, *Ronaldzie Reagana*. W sumie ich niewola trwała 444 dni.

Pytanie 73. Jaki jest zakres przedmiotowy immunitetu jurysdykcyjnego w sprawach karnych?

Zgodnie z art. 31 ust. 1 KWSD, przedstawiciele dyplomatyczni³ korzystają z **pełnego immunitetu jurysdykcyjnego w sprawach karnych**, co oznacza, że **nie podlegają jurysdykcji karnej państwa przyjmującego** – nie może toczyć się przeciw nim postępowanie karne, karno-skarbowe, mandatowe itp. Jedyłą sankcją, jaką państwo przyjmujące może zastosować w przypadku domniemyanych przestępstw popełnionych przez obcego dyplomata, jest uznanie go za *persona non grata* w rozumieniu art. 9 ust. 1 KWSD. Immunitet ten nie chroni jednak dyplomaty przed jurysdykcją państwa wysyłającego (art. 31 ust. 4 KWSD).

¹ Zob. *International Court of Justice*, United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran (*United States of America v. Iran*), Judgment, 24 May 1980, ICJ Reports 1980, pkt 95.

² Tamże, pkt 74.

³ Zakres immunitetu jurysdykcyjnego pozostałych członków misji dyplomatycznej został omówiony powyżej, w pytaniu nr 66.

7. uznanie szefa misji za persona non grata

<http://www.rp.pl/Polityka/170229566-Malezja-Wladze-rozwazaja-wydalenie-ambasadora-Korei-Polnocnej.html#ap-1>

<http://fakty.interia.pl/swiat/news-malezja-wydala-ambasadora-korei-polnocnej.nld.2363412>

<http://wiadomosci.wp.pl/jest-odpowiedz-rosyjskiego-msz-na-wydalenie-35-dyplomatow-z-usa-6074750094427265a>

<http://www.polskieradio.pl/75/921/Artykul/551744,Ambasador-nie-zostalem-wydalony-ale-musialem-wyjechac>